

## YASAK CİNSEL İLİŞKİ : ENSEST

Aylin Görgün Baran<sup>1</sup>, Nüket Paksoy Erbaydar<sup>2</sup>

### GİRİŞ

Genellikle ensest, aynı genetik bağa sahip insanlar arasındaki cinsel ilişkiye atıfta bulunur. Ensesti tanımlamak, ona karşı olan yasakların vurgusu temeline dayanır; yani ensest tanımında esas olan unsur “yasak olgusu”dur. Son yıllarda ensest araştırmalarında bir paradoks ortaya çıkmıştır. Bir yandan ensest tabusunun evrensel olmadığı ve her yerde aynı biçimde görülmediği kabul edilirken, öte yandan ensest tabusunun diğer canlı türlerinde de yaygın olduğu varsayılmaktadır. Bu bağlamda sözcük kirlilik, iffetsizlik ve uygunsuzluk anlamına da gelmektedir.

Batı yasalarına, klinik tanımlara ve antropolojik bakış açılarına göre ensest tanımı, sadece cinsel unsurları içermez. Ensest, üç tür etkileşimle tanımlanır: cinsel davranışlar seti, akrabalık kategorileri seti ve yasaklar seti. Örneğin, bazı kültürlerde akrabalar arasında cinsel ilişkiye ve evlilik ilişkisine izin verildiğinden, kültürel inşalar nedeniyle bu ilişki ensest olarak görülmez.

Günümüzde ensest; ahlaki, hukuki ve dini bakımdan evlenmeleri yasak olan, yakın akraba konumundaki bireylerin cinsel ilişkide bulunmaları olarak tanımlanmaktadır. Bu anlamda ensest bazı kültürler hariç, tabu olarak kabul edilmiştir.

### **1. Ensest İlişki Biçimleri**

Genellikle ensest bir “aile sorunu” olarak algılanmaktadır. Ensest davranışı; özellikle baba ile kızı, anne ile oğlu ve erkek kardeş ile kız kardeş arasındaki cinsel ilişkiyi içermektedir. Ancak ensest davranışıyla ilgili yasal ve kültürel düzenlemeler bazen bu üç örneğin ötesine de geçmektedir. Örneğin, üveyler arasındaki ilişkiyi de ensest olarak kabul edenler bulunmaktadır. Yetişkin akrabalar arasındaki ensest ilişki, en az yetişkin ile çocuğu arasındaki ensest ilişki kadar yasaklıdır.

<sup>1</sup> Doç. Dr., Hacettepe Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Sosyoloji Bölümü Öğretim üyesi  
Hacettepe Üniversitesi Kadın Sorunları Araştırma ve Uygulama Merkezi Yönetim Kurulu Üyesi

<sup>2</sup> Yard. Doç. Dr., Hacettepe Üniversitesi Tıp Fakültesi Halk Sağlığı AD Öğretim üyesi  
Hacettepe Üniversitesi Kadın Sorunları Araştırma ve Uygulama Merkezi Yönetim Kurulu Üyesi

Öte yandan ensest tabusunun gücü mitsel açıdan Oidipus kompleksi (Oidipus ile Jocasta'nın evliliği, aralarındaki kan bağı bilinmeksizin gerçekleşmiştir) terimi ile de açıklanmaktadır. Oidipus annesinin ve karısının aynı kişi olduğunu öğrendiği zaman üstesinden gelinmez bir suçluluk duygusuna kapılır ve kendisini gözlerini kör ederek cezalandırır. Bu olayda ensest ilişkisi bakımından kadın ile oğlu arasında bir kan bağına mı yoksa yasal bir bağına mı (evlat edinme, üvey annelik, üvey babalık) önemli olduğu konusu tartışılmıştır. Bu olay, Avrupa'da antropolojik açıdan bir mit olarak değerlendirilmektedir.

Ensest toplumsal yasaklara bağlanarak kurgulanan bir durum olması sebebiyle zaman içerisinde ve kültürden kültüre bu yasağın içeriği değişim gösterebilir. Örneğin ensest konusunda Amerika Birleşik Devletlerinde yasal açıdan öz baba kız ve üvey baba kız arasındaki ilişkide bir fark gözetilmemektedir. Bu nedenle her iki durumda da cinsel ilişki ve evlilik yasaklanmıştır.

Enseste bağlı olsun ya da olmasın çocuğun cinsel istismarı bakımından verme yükümlülüğündeki kişilerin, diğer yetişkinlerin ya da çocuktan daha büyük yaştaki diğer çocukların çocuğu bir cinsel haz nesnesi olarak kullanması şeklinde tanımlanır. Yetişkin kadınların %20'sinin, yetişkin erkeklerinse %5-10'unun çocuklukta cinsel istismara uğradığı ve istismar eden kişilerin büyük kısmının çocukların tanıdığı kişiler olduğu ifade edilmektedir. Çocuğun cinsel istismarı şeklinde ortaya çıkan ensest ilişkinin en fazla baba-kız arasında olduğu ileri sürülmektedir. Bu ensest tipinde farklı üç durumdan söz edilmektedir.

\*Endogamik (endogamic-grup içi evlilik): Bu tür babalar, kendi cinsel ilişkisini aile üyeleriyle sınırlandırır ve ailenin dışındaki kadınlarla cinsel veya sosyal ilişkilere girmek istemez.

\*Rastgele cinsel ilişkide bulunanlar (indiscriminately promiscuous): Bu tür babalar genellikle psikopattır (psychopathic).

\*Çocuklara cinsel açıdan çekici görünenler (pedophiles): Bu tür babalar, psikoseksüel olarak gelişmesi gecikmiştir ve sosyal açıdan olgunlaşmamışlardır.

## 2. Ensestin Sosyal Boyutu

Birçok araştırma ensest ilişkinin, özellikle de ebeveyn ile çocuk arasındaki ensest ilişkinin esas olarak çocuk açısından yıkıcı sonuçlarından bahsederken; bazı

alışmalar da encest ilişkinin ergenlik döneminden önceki küçük yaşlarda mı, yoksa ergenlik sonrasında mı deneyimlediği sorusunu sorar. Bu soru çocuğun yaşadığı döneme, yaşa göre sorun olarak görülür. Yaş ya da dönem, çocuğun encest ilişkiyi hatırlaması ve idrak etmesi ile bağlantılıdır. Çünkü bu ilişkiyi idrak etmesi sonradan yaşayacağı tehlike ve risklerin artmasına yol açacaktır.

Encest ilişki yasak temeline dayandığı, için kim tarafından kime uygulanırsa uygulansın bireylerde travma yaratacağı kesindir. Kişinin yasak ilişki yaşarak normların dışına çıkmasının toplum tarafından öğrenilmesi ve bu şekilde etiketlenmesi sosyal ilişki ağlarının zedelenmesine neden olur. Özellikle günümüzde encest ilişkiyi yaşayan kişiler toplum tarafından ayıplanıp kınanmaktadır ve bu ayıbı yaşamları süresince üzerlerinde bir yük olarak taşımak zorunda kalmaktadırlar. Dolayısı ile bireylerin böyle bir **etiketlenme/damgalanma** ile yaşaması, sosyal çevrenin ona kötü gözle bakması kendisini değersiz biri olarak algılamasına yol açar. Karşılaştığı kişi ya da kişiler tarafından ona bir mesafe ile yaklaşılır. Bu da toplumsal uzaklık duygusunun yaşanmasına ve bireyin toplumdaki izole olmasına neden olduğu gibi onu yalnızlaştırır ve sonuçta intihara kadar götürebilir. Böylece sosyal bağları kopan birinin ise depresyona girmesi ve daha çok psikolojik sorunlar yaşaması kaçınılmazdır.

Öte yandan bu kişiler toplumda ayakta durma ve bir kimlik edinme adına sapma davranışlar gösterebilirler, hatta bazen suça itilme ya da suç örgütlerinin hedefi haline gelme durumu ile de karşılaşabilirler. Yaşamdan beklentisi azalan bu kişilerin sapma davranışlar gösterme ve suç işlemeye itilme eğilimleri yüksek olduğundan söz edilir. Böylece toplumdaki en kötü çalışma koşullarında ve statüsel saygınlığı olmayan ya da düşük olan mesleklerde çalışmayı kabul ederler. Çünkü encest ilişkisini yaşayanlar artık toplumda bir ÖTEKİ'dir.

### 3. Encestin Sağlık Sonuçları

Encest uzun süre üzerinde konuşulması yasak olan bir konu olması nedeniyle sağlık sonuçlarının tartışılması ve encestin tarafları olan bireylerin sağlık sorunlarına çözüm bulunmasında geç kalınmıştır. Ancak neden olduğu sağlık sonuçları açısından bakıldığında sonuçların sağlığın her boyutunda ortaya çıktığı ve sekellerinin yaşam boyu sürdüğü görülmektedir. Encestin kimler arasında, hangi yaşlarda ve hangi toplumda ortaya çıktığına bağlı olarak oluşan sağlık sorunları farklı düzeylerde

yaşanmaktadır. En ağır sonuçlar cinsel şiddet içeren ensest olgularında ortaya çıkmaktadır. Bunlar, taraflardan birinin rızası dışında gerçekleşen cinsel ilişki (cinsel içerikli söz ya da davranışlar, tecavüz, tekrarlayan tecavüzler) ya da çocuğa yönelik cinsel istismar vakalarıdır. Her iki durumda da ensest yasağının getirdiği sosyal ve yasal sonuçların yanı sıra cinsel şiddete bağlı sağlık sorunları ortaya çıkar.

Bir yetişkine yönelik cinsel şiddetin sağlık sonuçları başta üreme organları olmak üzere vücudun çeşitli bölgelerinde yaralanma ve kanamalar, azalmış cinsel istek, genital irritasyon, cinsel ilişkide ağrı, kronik pelvik ağrı, HIV/AIDS, hepatit gibi cinsel yolla bulaşan enfeksiyonlar, üriner sistem enfeksiyonları, istenmeyen gebelikler, sağlıksız düşükler ve istenmeyen doğumlar gibi fiziksel sağlık sorunları ile depresyon, post-travmatik stres bozukluğu, intihar düşünceleri, sigara, alkol ve madde kullanma gibi ruhsal sağlık problemlerdir. Cinsel şiddetin yanı sıra fiziksel şiddette bulunuyorsa sağlık sonuçları ağırlaşmaktadır. İntiharlar, cinayetler ve namus cinayetleri ya da ortaya çıkan sağlık sorunlarına bağlı ölümler ise sorunun ölümle biten sonuçlarıdır.

Büyük çoğunluğu enseste bağlı olmak üzere çocuğun cinsel istismarı sonucunda çocuklukta ya da yetişkinlik döneminde çeşitli sağlık sorunları ortaya çıkar. Bunlar kronik ya da tekrarlayan genito-üriner sistem enfeksiyonları başta olmak üzere enfeksiyonlar, genital bölge yaralanmaları, karın ağrıları, kronik kabızlık gibi fiziksel sağlık sorunlarının yanında, alkol ve madde kullanımı, bilişsel yetilerde gerilik, çocuk suçluluğu, şiddet ve diğer riskli davranışlar sergileme, depresyon ve anksiyete, gelişmede gerilik, yeme ve uyku bozuklukları, utanç ve suçluluk duyguları, hiperaktivite, sosyal işlevlerde zayıflık, okul başarısında düşüklük, okulu bırakma, evden kaçma, erken yaşta evlenme, fahişelik yapma, azalmış öz-benlik saygısı, post-travmatik stres bozukluğu, psikosomatik bozukluklar, intihar ve diğer kendine zarar verme davranışları ve yetişkinlikte de şiddete görme eğiliminde artış olarak sıralanabilir.

Ensest fiziksel, ruhsal ve sosyal sonuçları en ağır sorunlardan biridir ve etkileri ömür boyu devam etmektedir. Ensestin önlenmesi ağırlıklı olarak çocuğa yönelik cinsel istismarın önlenmesine bağlıdır. Bu konuda sağlık ve sosyal hizmet sistemi ile kolluk güçlerinin ve adalet sisteminin işbirliği yanında yazılı ve görsel basının sorumlu ve duyarlı bir yaklaşımla bilgilendirici ve eğitici yayınlar yapması gerekmektedir. Ancak çocuklara yönelik cinsel istismar olguların büyük kısmının kolluk güçleri ve

yargıya yansımaması nedeniyle çocuklara yönelik cinsel istismarın ortaya çıkmasına ve sürmesine neden olan toplumsal cinsiyet normları ve şiddet başta olmak üzere toplumsal etkenlere yönelik toplum, ve devlet düzeyindeki müdahalelerin yaşama geçirilmesi büyük önem taşımaktadır.

## KAYNAKLAR

Elliott A.N., Carnes C.N. (2001). "Reactions of Nonoffending Parents to the Sexual Abuse of their Child: A Review of the Literature". *Child Maltreatment*,; 6; 314.

Lester, David. (1972). "Incest", *The Journal of Sex Research*, Vol. 8, No. 4, pp. 268–285. Published by: Lawrence Erlbaum Associates (Taylor & Francis Group). URL: <http://www.jstor.org/stable/3811760>. (alınma tarihi: 03.07.2008).

Sagarin E. (1977). "Incest: Problems of Definition and Frequency", *The Journal of Sex Research*, Vol. 13, No. 12, pp. 126–135. Published by: Lawrence Erlbaum Associates (Taylor & Francis Group). URL: <http://www.jstor.org/stable/3811895>. (alınma tarihi: 03.07.2008).

Willner, Dorothy. (1983). "Definition and Violation: Incest and the Incest Taboo", *Man*, New Series, Vol. 18, No. 1, pp. 134–159. Published by: Royal Anthropological Institute of Great Britain and Ireland. URL: <http://www.jstor.org/stable/2801768>. (alınma tarihi: 03.07.2008).

World Health Organization. (2002). World Report on Violence and Health, Geneva, p: 9-10.